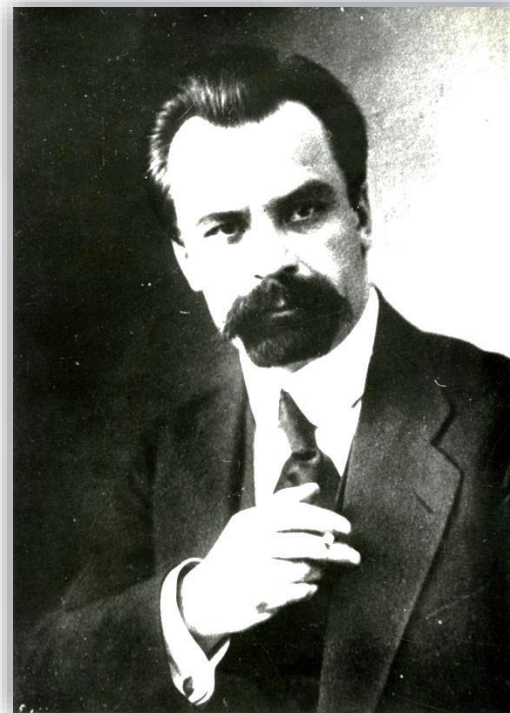

**Володимир Винниченко.
«Момент»**

Періоди творчості В.Винниченка

Перший – ранній період – 1901—1906 роки

Створив *«соковиті побутові повісті..., побудовані трохи на старосвітський лад, але свого часу свіжі і нові в українській прозі» (М.Зеров)*

(зб. «Краса і сила», «Голота», «Контрасти», «Заручини», «Мнімий господін» та ін.)

Домінуючий жанр — **соціально-психологічне оповідання.**
«спостереження поки що переважає над узагальненням, осмисленням».

«Ці зразки малої прози «зліквідували народницько-умовний образ села,...вони ввели в поле зору української повісті строкових робітників, заробітчан, представили в колоритних постатях і солдатську казарму...» (М.Зеров)

Періоди творчості В.Винниченка

Другий – зрілий період – 1907 – 1920 роки на зміну *«соковитим побутовим повістям»* приходить *«імпресіоністична новела та роман з психологічним завданням, запальна драма з претензією покласти основи соціалістичної моралі» (М.Зеров).*

Жанри - психологічний образок (етюд), імпресіоністична новела, етико-психологічна драма, роман.

Драми «Дисгармонія» (1906), «Щаблі життя» (1907), «Великий Молох» (1907), «Базар» (1910), «Гріх» (1919), етюд «Зіна» (1909), новелу «Момент» (1910), романи «Чесність з собою» (1911), «Рівновага» (1912), «Записки Курпатого Мефістофеля» (1917) та ін.

Періоди творчості В.Винниченка

Третій період творчості (1921-1951). Це період утопічних, соціально-пригодницьких і політично-філософських романів («Поклади золота», «Сонячна машина», «Лепрозорій», «Слово за тобою, Сталіне!» та ін.).

«Винниченко у своїх творах, як мало хто з його сучасників, зобразив національну й соціальну неволю українського народу як органічну єдність його трагедії. Він створив галерею безсмертних персонажів, які відчували ганьбу цієї неволі й оголосили їй війну».

Григорій Костюк

В.Винниченко-модерніст

Започаткував в українській літературі таку течію модернізму, як *неореалізм*.

Іноді в його неореалістичному письмі зближують і *неоромантичні, імпресіоністичні* чи *символістські* елементи (новели-етюди «Промінь сонця», «Зіна», «Момент», малярська спадщина).

Неореалізм

- *Неореалізм* — це стильова течія, що виявила себе на межі ХІХ—ХХ століть і характеризувалася *документальною достовірністю, філософсько-аналітичним заглибленням у дійсність і ліричною стихією.*
- Героями неореалістичних творів стають люди звичайні, проте з багатим внутрішнім світом; об'єктом зображення є не стільки вчинки, як відчуття й роздуми персонажів.

Ознаки неореалізму

- Зосередження на **психологізмі**, дослідженні внутрішнього світу героя, в літературі переосмислюється концепція особистості. Це звичайні люди, але наділені складною душевною організацією, невичерпним внутрішнім світом.
- Класичний тип перетворюється на **характер**, який визначається власною суб'єктивною, неповторною сутністю (не він залежить від середовища, а середовище від нього).

Ознаки неореалізму

- Проблема **боротьби двох протилежних «Я»** в душі людини, **відчуження особистості** в суспільстві. Якщо неоромантики йдуть міфологічним та естетичним шляхом, то неореалісти вдаються до естетизації повсякденної дійсності.
- Якщо неоромантик показує естетико-гуманістичний ідеал як мрію чи ілюзію, то неореаліст **наближає конкретну життєву реальність до ідеалу, а ідеал – до реальності.**

Ознаки неореалізму

- **Психологічні чи соціальні суперечності** виступають як **вияви** понадчасового, **метафізичного зіткнення добра і зла**, світла і темряви.
- Автори не дають простих однозначних розв'язків психологічних конфліктів, намагаються об'єктивно представити позицію кожної зі сторін. Найчастіше твір закінчується тоді, коли в читача (глядача) виникає найбільше запитань. У такий спосіб неореалісти намагаються залучити читача до «співтворчості», змушують думати, аналізувати.

Ознаки неореалізму

- Неореалізм виявився у творчості таких видатних зарубіжних письменників, як *К. Гамсун, А. Чехов, І. Бунін, В. Набоков, М.Горький, Е. Хемінгуей, В. Шукшин, Ч. Айтматов.*
- В українській літературі неореалістичну традицію *В.Винниченка* продовжили *В. Підмогильний, Б. Антоненко-Давидович, І.Сенченко, Гр. Тютюнник, В. Барка* та ін.

Екзистенційне мислення

- Головною метою творчості для Винниченка було дослідження *найпотемніших глибин людської душі*, отже, *пізнання сенсу життя*. Як соціаліст, він завжди стояв на позиціях *атеїзму*.
- Світосприймання Винниченка цілком уписується в традицію *екзистенційного мислення*. Саме його ідеї атеїстичного екзистенціалізму згодом продовжили *всесвітньо відомі французькі філософи Жан-Поль Сартр і Альбер Камю*.
- **Екзистенціалізм** (від латин, *exsistentia* — існування) — це світоглядово-мистецька система, що зосереджує увагу **на індивідуальному існуванні та самовираженні людини**.

«Момент» (1910)

- **1910 р.** – імпресіоністична новела Винниченка «Момент» увійшла до збірки «Третя книжка оповідань».
- *Темою* новели стала *історія короткого кохання*, що зародилося між молодим революціонером і панною в драматичній, ризикованій для життя, *екзистенційній межовій ситуації*.
- *Ідея* – усе, що природне, є прекрасним.

Проблематика новели

Проблема **плинності життя**: в самому розквіті воно може обірватися.

Проблема **сенсу життя**. Людському існуванню, зумовленому складними зовнішніми обставинами, обов'язками, обмеженому рамками моралі, протиставляється «чистий» життєвий процес маленьких створінь: *«Люблю я цей процес у лісі, в полі! Чистий він, не скалічений цими моралями людей, не заслинений лицемір'ям похоті, сильний, одвертий, простий»*. Людина - частинка природи.

Проблема **недовготривалості щастя**: словами Мусі автор стверджує: *«Щастя — момент. Далі вже буденщина, пошлість»*.

«Момент» (1910)

Два мотиви — життя і смерть — нерозривна єдність.

Головний герой і смерть

Герой, молодий, сповнений енергії та оптимізму, сприймає смерть на рівні сміху, гри: *«стало страшенно смішно: я — мертвий»*

Готовий «пожартувати» зі смертю: *«Я — будущий мертвяк»*.
Не боїться смерті:
– *Можуть убити.*
– *Не вб'ють.*

«Момент» (1910)

Два мотиви — життя і смерть — нерозривна єдність.

Смерть дисонує зі
станом природи: розкішний
весняний дунь, коли навколо героя
*«кохалося поле, шепотіло,
цілувалося... Пахло рясом,
народженням, щастям руху і
життя, змістом суцього»*

«Момент» (1910)

Герой зустрічається в клуні з панночкою, яка так само тікає від переслідування поліції.

Герой закохується в дівчину – і читач стає свідком народження й розвитку високого почуття.

«Ми – двоє загнаних людей, близькі, з очима, повними ласки й тепла одне до одного, з бажанням злити це тепло до купи, впитись цим теплом, цією ласкою, цим великим даром життя, ми, двоє людей, а не кузьок, – сидимо і не сміємо цього зробити, бо... бо ми ж всього кілька годин знайомі одне з одним. Ми можемо зараз умерти, не стане ні моралі, ні законів, не стане ні кузьок, ні ласки, ні тепла, але ми... не сміємо».

«Момент» (1910)

Молоді люди переживають страшний, екстремальний момент: перебігаючи прикордонну смугу під обстрілом, вони уникають смерті і як переможці святкують радість життя.

«Це було торжество двох великих кузьок; це був вихор життя, який замітає все сміття — "не треба ", "не можна "; це було щастя крові, мозку, кісток; це було найвище щастя народження, народження не з сліпими, а з одвертими, видющими очима душі».

«Момент» (1910)

Але вони змушені розстатися, щоб зберегти момент найвищого щастя, який вони пережили.

«Більше цього ні ви мені, ні я вам не дамо. Наше... наше кохання повинно вмерти зараз, щоб, як хтось сказав, ніколи не вмирати. Розумієте мене, хороший? Єсть якісь метелики. Вони вмирають серед кохання. Ви розумієте мене?»

«Щастя — момент. Далі вже буденщина, пошлість».

Характеристика образів

Оповідач – головний герой – тюремна Шехерезада

- ✓ молодий революціонер;
- ✓ вмiє бачити та цiнувати красу;
- ✓ смiливий;
- ✓ з часткою авантюризму — оповiдач ризикує життям заради революцiйної справи;
- ✓ благородний;
- ✓ любить життя.

Характеристика образів

Муся – молода гарна дівчина – вишукана пані

- ✓ Щира,
- ✓ жартівлива,
- ✓ трохи кокетлива,
- ✓ рішуча,
- ✓ смілива,
- ✓ **любить життя.**

Імпресіоністичні ознаки новели

У творі використано імпресіоністичні засоби:

- кольористика тексту концентрує сонячні барви, лісову зелень, небесну блакить;
- багатство зорових і слухових образів увиразнює пейзаж, творить тло, на якому розгортаються події в новелі;

Імпресіоністичні ознаки новели

- *Штрихова* імпресіоністична **техніка** передачі *вражень* головного героя (розповідь ведеться від першої особи) – малюнок душевного стану закоханого.
- Усе навколишнє читач «бачить» і сприймає через внутрішній світ героя.
- Уривчастість синтаксису.

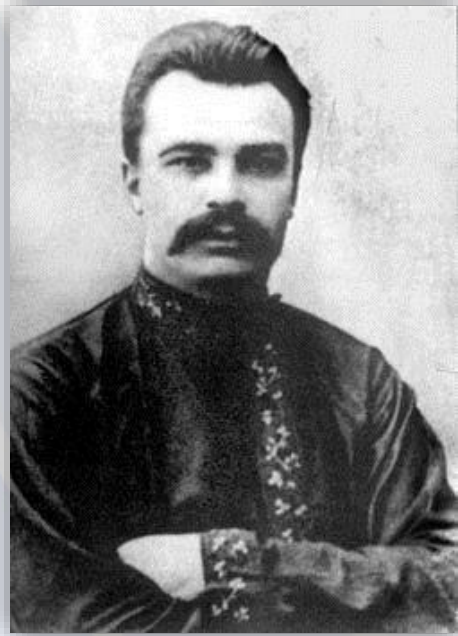

Неоромантичні ознаки новели

- **Суб'єкт і об'єкт зображення – це одна особа – оповідач, молодий революціонер;**
- **увага до внутрішнього стану героїв, поглиблений психологізм (оповідач детально фіксує власні враження, думки та відчуття під час небезпечної пригоди);**
- **екстремальна, межова ситуація переходу кордону, в якій опинилися герої.**

В.Винниченко про художню манеру письма

Устами художника Олафа Стефензона, героя однойменного твору «Олаф Стефензон», В.Винниченко сказав: *«Людина — це рух переживання, це думка, радість, печаль, мрія, страждання, надія. Техніка? Форма? Давайте їй сюди, давайте найкращу, найдосконалішу форму: імпресіонізм, примітивізм, натуралізм, чорт-біс, все, що може найкраще обкреслити людину, давайте все сюди!»*

Українська література

Володимир Винниченко. «Момент»

Виберіть одну правильну відповідь

1. Ознаки якого напрямку відсутні у творчості В.Винниченка?

- А натуралізму В неоромантизму
Б неореалізму Г імпресіонізму

2. Новела «Момент» написана у:

- А 1907р. В 1914р.
Б 1910р. Г 1917р.

3. Укажіть проблему, яку НЕ піднімає автор у новелі «Момент»:

- А плинності життя
Б сенсу життя
В недовготривалості щастя
Г реалізації революційної ідеї

4. Хто з героїв новели говорить про життя: *«Щастя — момент. Далі вже буденщина, пошлість»?*

- А герой-оповідач В Семен
Б Муся Г автор

5. Якого моменту стосується цитата: *«...це було найвище щастя народження, народження не з сліпими, а з одвертими, видющими очима душі»*

- А герой приїхав на подвір'я Семена
Б герой вперше побачив Мусю
В по дорозі до кордону (важка дорога разом із коханою)
Г перемога життя – перейшли кордон

Володимир Винниченко. «Момент»

1. А
2. Б
3. Г
4. Б
5. Г

